

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Opava, Jaselská 552/16, 746 01 Opava

Opava 6.5.2014
čj. UKZUZ 034646/2014

Zpráva č. 6 oblastního odboru OPAVA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 28.4.–4.5.2014

1. Počasí

První část týdne byla velmi teplá. Ranní minima klesala na 6–9 °C, odpoledne teploty šplhaly ke 20 °C a často i o něco výše. Severní proudění srazilo v pátek ranní teploty na 3–5 °C, ale odpolední teploty se na jihu oblasti ještě alespoň přiblížily ke 20 °C. V sobotu a v neděli bylo nejchladněji. Ranní teploty klesly na 2–4 °C, přízemní mráz byl ale zaznamenán jen výjimečně, a to jen v řádu několika desetin °C pod nulou. Odpolední teploty byly velmi rozdílné, někde jen 6 °C, na jihu místy až 15 °C. Celkově bylo počasí velmi proměnlivé jak v oblačnosti, tak v intenzitě přeháněk. Srážky trvalejšího charakteru nebyly zaznamenány.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Po příznivých podmínkách v průběhu zimy a jarní regenerace jsou porosty ozimů stále v dobrém zdravotním stavu, v naprosté většině vzrůstově i vývojově vyrovnané. Rovněž jarní ječmeny jsou zdravé, jen lokálně mírně přibržděné ve vývoji nedostatkem živin nebo vláhý v předchozím období. Výskyty houbových chorob i živočišných škůdců jsou až na výjimky slabé.

OBILNINY

V porostech obilnin se objevují první okřídlené samičky mšic, výskyty imag kohoutků i vajíček jsou všeobecně slabé.

PŠENICE OZIMÁ (RF 32–37 BBCH, fáze 2. kolénka až objevení se posledního listu)

Silný výskyt **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** byl zaznamenán v okrese Bruntál (Krnov), výskyt v okrese Frýdek-Místek (Hodoňovice) je hodnocen jako střední.

Pozorování napadení listů se provádí při objevení posledního listu (37 BBCH), na počátku metání (51 BBCH) a v době květu (61 BBCH) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Při prvních dvou pozorováních se z odnoží ve vzorku hodnotí napadení třetího listu shora, při třetím pozorování napadení horních dvou listů. Zaznamená se % napadených odnoží pšenice, při posledním pozorování se hodnotí index napadení pro jednotlivá listová patra.

Ošetří se porosty s více než 60 % napadených odnoží nebo při indexu napadení 40 a více % v době květu (61 BBCH).

Výskyty **septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)** jsou většinou slabé, střední výskyty zaznamenali v okresech Jeseník (Velká Kraš) a Prostějov (Němčice nad Hanou).

Sledování septoriové skvrnitosti pšenice se provádí ve fázích 31–32 BBCH (1. až 2. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (krátce po odkvětu) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Sleduje se počet napadených listů a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra.

Ošetří se porosty s 12 a více % napadených listů, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 40 a více % při posledním pozorování.

Rovněž výskyty **pyrenoforové skvrnitosti pšenice (*Pyrenophora tritici-repentis*)** jsou většinou slabé, ojedinělý střední výskyt byl pozorován v okrese Karviná (Starý Bohumín).

Sledování pyrenoforové skvrnitosti pšenice se provádí ve fázích 31–32 BBCH (1. až 2. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (prvá zrna dosáhla poloviny konečné velikosti) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Sleduje se počet napadených listů a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra.

Ošetří se porosty s 5 a více % napadených listů, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 40 a více % při posledním pozorování.

JEČMEN OZIMÝ (RF 32–49 BBCH, fáze 2. kolénka až osiny jsou viditelné nad ligulou praporcového listu)

Výskyty houbových chorob včetně chorob pat stébel jsou většinou hodnoceny jako slabé, střední výskyty **spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*)** byly zjištěny v okresech Frýdek-Místek (Místek) a Jeseník (Velká Kraš).

Pozorování spály ječmene se provádí od vytvoření druhého kolénka do začátku metání (32–51 BBCH) a ve fázi, kdy první zrna dosáhla poloviny konečné velikosti (71 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 32–37 BBCH se hodnotí příznaky napadení na čtvrtém listu shora, ve fázi 39–51 BBCH na třetím listu shora.

Ošetří se porosty, u nichž je ve fázi 32–51 BBCH napadeno 50 a více % listů.

Střední výskyt **síťovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)** byl pozorován v okrese Jeseník (Velká Kraš).

Pozorování síťovité skvrnitosti ječmene se provádí na konci odnožování (29 BBCH), při objevení se posledního listu (37 BBCH) a začátkem metání (51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 29 BBCH se hodnotí celá rostlina. Ve fázi 29 a 37 BBCH se určí % napadených rostlin (odnoží), začátkem metání se vypočte index napadení horních dvou listových pater.

Za škodlivé se považuje napadení 5 a více % rostlin (odnoží) ve fázích 29 a 37 BBCH nebo při indexu napadení listů 50 a více % ve fázi 51 BBCH.

JEČMEN JARNÍ (RF 17–32 BBCH, fáze 7. listu až 2. kolénka)

Porosty jsou většinou rovnoměrně vzešlé, vzrůstově i vývojově vyrovnané, jen lokálně se na úvratích objevuje zastavení růstu, žloutnutí nebo řednutí porostu.

Z dalších okresů jsou hlášeny první slabé výskyty **síťovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)**, v okrese Karviná (Dětmarovice) je v současné době výskyt hodnocen jako střední.

Monitoring a indikace ošetření viz ječmen ozimý.

OLEJNINY

Porosty ozimé řepky jsou většinou vyrovnané, zdravotní stav je velmi dobrý, ale téměř ze všech okresů hlásí praskání stonků důsledkem velmi intenzivního růstu. Objevují se šešuloví škůdci, v máku byly nalezeny první okřídlené samičky mšice makové.

ŘEPKA OZIMÁ (RF 59–65 BBCH, první korunní lístky viditelné až plný květ)

Střední výskyty imag **krytonosce šešulového (*Ceutorhynchus obstrictus*)** byly pozorovány v okrese Jeseník (Bernartice, Javorník-Ves, Vlčice).

Výskyt brouků se sleduje na rostlinách dvakrát týdně v období od kvetení řepky (asi 30 % květů na hlavním stonku otevřených) do plného květu (asi 50 % květů na hlavním stonku otevřených, první korunní plátky již opadávají), fáze 63–65 BBCH, a jednou týdně v období dokvétání (velké množství korunních lístků již opadlo) do konce květu, fáze 67–69 BBCH. Kontroluje se vždy namátkově vybraných 25 rostlin na protilehlých okrajích pozemku (celkem 50 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde je v průměru 1 a více brouků na 1 rostlinu.

První výskyty imag **bejlomorky kapustové (*Dasyneura brassicae*)** byly hlášeny z dalších okresů, a to 28.4. z okresu Opava (Dolní Benešov) a 29.4. z okresu Šumperk (Bludov). Střední výskyty imag pozorovali v okresech Jeseník (Bernartice, Javorník-Ves, Vlčice) a Prostějov (Němčice nad Hanou).

Výskyt imag se sleduje na rostlinách dvakrát týdně v období od žlutého poupěte do plného květu, fáze 59–65 BBCH, a jednou týdně v období od plného květu do konce květu, fáze 65–69 BBCH. Kontroluje se vždy namátkově vybraných 25 rostlin na protilehlých okrajích pozemku (celkem 50 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde je pozorováno v průměru 0,25 a více imag bejlomorky kapustové na 1 rostlinu. Ošetření v době, kdy jsou již vylíhlé larvy, je neúčinné.

MÁK SETÝ (RF 20–27 BBCH, vytváření prvních pravých listů až fáze 7. pravého listu)

První okřídlené samičky **mšice makové (*Aphis fabae*)** v porostu máku zjistili 29.4. v okrese Prostějov (Výšovice).

Pozorování mšice makové v porostech máku se provádí po ukončení přeletu mšic z brslenů do začátku sekundárního přeletu (orientačně do poloviny května), před květem (fáze 47–49 BBCH) a po začátku sekundárního přeletu (2–3 týdny po zjištění nymf se základem křídel na řepě či bobu). Pozorování se provádí na celé ploše porostu. Za napadenou se považuje rostlina alespoň s jednou živou mšicí. Kontroluje se 100 rostlin (5 míst krát 20 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde do začátku sekundárního přeletu je pozorováno v průměru 5 a více % napadených rostlin, po začátku sekundárního přeletu 20 a více % napadených rostlin.

OKOPANINY

BRAMBOR (RF 15–25 BBCH, vývin prvních listů až objevení se dalších stonků)

Lokálně jsou na vzešlých porostech zjišťována mrazová poškození projevující se deformacemi mladých listů. Po mrazech v předchozím období tato poškození pozorovali na Opavsku (Opava-Město) a Prostějovsku (Štětovice).

CUKROVKA (RF 10–16 BBCH, první list viditelný až 6 listů vyvinuto)

Na zimních hostitelích se objevují larvy **mšice makové (*Aphis fabae*)** se základy křídel (Kobeřice v okrese Prostějov, 29.4.) a okřídlené samičky (Staříč v okrese Frýdek-Místek, 30.4.). Na Olomoucku (Litovel) většina okřídlených samic opustila brsleny a v okrese Karviná (Kopytov) byly 30.4. mšice zaznamenány už v porostu cukrovky.

Ošetření se signalizuje u semenaček při zjištění prvních larev mšice makové se základy křídel, u technické cukrovky při ukončení hlavního přeletu, tj. když 95 % okřídlených mšic opustilo brsleny.

OVOCNÉ DŘEVINY

V intenzivních sadech převládají slabé výskyty škodlivých organismů, silnější výskyty jsou zjišťovány hlavně na neošetřovaných stromech v silničních stromořadích, extenzivních sadech a na rozptýlené zeleni. Na Prostějovsku byla místy, zejména u slivoní, zaznamenána slabá mrazová poškození. Ze sledovaných druhů motýlů se ve feromonových lapácích objevují jen slabé záchyty samců podkopníka spirálového a většinou slabé nálety obaleče švestkového. Silné výskyty housenek bekyně zlatořitné, způsobující místy až holožírý, jsou lokálně nacházeny v okrasných alejích jádovin i peckovin.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 65–69 BBCH, plný květ až konec kvetení)

Střední výskyty padlí jabloně (*Podosphaera leucotricha*) byly pozorovány v okresech Jeseník (Javorník-Město), Olomouc (Vilémov u Litovle) a Opava (Malé Hoštice).

Ošetření se signalizuje v období sekundárního šíření choroby ve fázi 55 BBCH (zelené poupě) a opakuje se podle potřeby (infekční tlak, intenzita růstu, použitý přípravek) přibližně až do fáze 76 BBCH (plody velikosti vlašského ořechu).

Střední výskyt vlnatky krvavé (*Eriosoma lanigerum*) na kmenech jabloní byl zaznamenán v okrese Olomouc (Vilémov u Litovle).

V období opadu plodů po odkvětu (fáze 71 BBCH – orientačně počátek až polovina června) se za škodlivý považuje výskyt kolonií vlnatky krvavé na 5 a více % kmenů.

Silné výskyty housenek bekyně zlatořitné (*Euproctis chrysorrhoea*) působící místy až holožír zaznamenali v jabloňových alejích v okresech Olomouc (Hodolany, Velká Bystřice) a Opava (Kateřinky u Opavy).

Za škodlivý se považuje výskyt 4 a více housenek v průměru na jeden letorost.

HRUŠEŇ (RF 67–69 BBCH, vadnutí květů až konec květu)

Silný výskyt housenek bekyně zlatořitné (*Euproctis chrysorrhoea*) byl pozorován na hrušňových alejích v okrese Olomouc mezi obcemi Hněvotín a Nedvězí a v okrese Prostějov mezi obcemi Pivín a Výšovice.

Za škodlivý se považuje výskyt 4 a více housenek v průměru na jeden letorost.

Peckoviny

SLIVONĚ (RF 67–71 BBCH, vadnutí květů až velikost plodu do 10 mm)

Silný výskyt larev puklice švestkové (*Parthenolecanium corni*) pozorovali v okrese Olomouc (Vilémov u Litovle).

Ve feromonových lapácích byly na mnoha lokalitách zachyceny první slabé výskyty samců obaleče švestkového (*Cydia funebrana*). Ojedinělý střední výskyt zaznamenali v okrese Nový Jičín (Štramberk).

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ochrana proti současné, tj. první generaci obaleče švestkového, která působí propad plodů, není obvykle účelná. Pouze v letech s nízkou násadou plodů a velmi vysokou populační hustotou obaleče švestkového je vhodné ji provést, a to po zjištění první výrazné letové vlny. Ošetření se signalizuje v období letu imag letní generace, a to v první třetině letové křivky této generace. Ochranný zásah je vhodné směřovat proti právě se líhnoucím housenkám, tj. asi týden po vrcholu letové vlny. U raných a poloraných odrůd většinou stačí jedno ošetření. U pozdních odrůd, pokud nadále trvají vysoké přilety samců do feromonových lapáků, se provede druhé ošetření, a to přibližně 10 dnů po prvním.

TŘEŠEŇ

Holožír způsobený housenkami bekyně zlatořitné (*Euproctis chrysorrhoea*) byl pozorován i na třešňové aleji v okrese Olomouc mezi obcemi Senice na Hané a Unčovice.

Za škodlivý se považuje výskyt 4 a více housenek v průměru na jeden letorost.

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Sitek